

POSTANOWIENIE

28 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 28 maja 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa A. F.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę ewentualnie o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 9 lutego 2023 r., V ACa 310/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

(E.C.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 22 grudnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo główne o zapłatę, zasądził od pozwanego Banku na rzecz powoda A. F.

kwotę 297 566,19 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 17 lutego 2021 r. do dnia zapłaty, w pozostałym zaś zakresie powództwo ewentualne oddalił.

Zaskarżonym wyrokiem z 9 lutego 2023 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie, na skutek apelacji pozwanego, zmienił zaskarżony wyrok częściowo w ten sposób, że oddalił powództwo o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od wskazanej w nim kwoty za okres od 17 lutego 2021 r. do 22 grudnia 2021 roku, a od kwoty 88 690 zł także za okres od 31 marca 2022 r. do dnia zapłaty, zastrzegając pozwanemu prawo zatrzymania kwoty 88 690 zł do czasu zaofiarowania przez powoda pozwanemu kwoty 345 000,07 zł, w pozostałym natomiast zakresie apelację oddalił.

Skargę kasacyjną pozwany oparł na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 385² k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że niedopełnienie obowiązków informacyjnych przez przedsiębiorcę względem konsumenta automatycznie stanowi o sprzeczności postanowienia umownego z dobrymi obyczajami i prowadzi do rażącego naruszenia interesów konsumenta, niezależnie od okoliczności zawarcia umowy w postaci cech indywidualnych konsumenta w tym m.in. jego doświadczenia zawodowego w zakresie udzielania kredytów hipotecznych indeksowanych kursem waluty obcej, a także wiedzy dotyczącej takich kredytów, procedur, struktury banku oraz jego organizacji pracy; art. 5 k.c. w zw. z art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 385¹ k.c. i art. 385² k.c. poprzez błędną ich wykładnię i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty dochodzonej pozwem z tytułu zwrotu świadczeń spełnianych przez powoda w postaci rat kapitałowo-odsetkowych na podstawie umowy kredytu, uznanej przez Sąd za nieważną wskutek występowania w niej niedozwolonych postanowień umownych dotyczących indeksacji, pomimo okoliczności, w jakich doszło do zawarcia umowy w konkretnym przypadku; okoliczności te oraz wystąpienie przez powoda z żądaniem zwrotu nienależnego świadczenia spełnionego w wyniku nieważnej umowy kredytu świadczyły o nadużyciu prawa podmiotowego, gdyż powód zawierając umowę kredytu z pozwanym Bankiem świadczył na jego rzecz czynności pośrednictwa przy zawieraniu umów kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem CHF od dłuższego czasu, oferował kredyty takie, jak sam zaciągnął, będąc jednocześnie

zatrudnionym w banku na podstawie umowy o pracę, powiększył swój majątek, ponadto miał jako pracownik banku i pośrednik kredytowy dostęp do wszelkich informacji o takich kredytach; art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385² k.c. poprzez błędną wykładnię, polegającą na sprzecznym z konstytucyjną zasadą pewności prawa przyjęciu, że dokonując oceny kwestionowanych postanowień umów zawartych w realiach rynkowych w 2006 r. należy stosować standard informacyjny wypracowany w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości UE wiele lat po zawarciu spornej umowy kredytu; art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że o spełnieniu przesłanki sprzeczności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami świadczy niedopełnienie przez przedsiębiorcę obowiązków informacyjnych, których zakres wyznaczany jest *ex post* w stosunku do momentu zawarcia umowy kredytu i przez pryzmat przyszłych okoliczności faktycznych niezależnych od stron oraz z uwzględnieniem dorobku orzecznictwa znanych dopiero w chwili orzekania, jak również bez konieczności ustalenia możliwości poznawczych konsumenta w okolicznościach konkretnej sprawy.

Skarżący uzasadnił wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które przedstawił w formie pytania: „czy pojęcie „okoliczności zawarcia umowy”, o którym mowa w art. 385² k.c. należy wyklądać w ten sposób, że do okoliczności tych zaliczają się także fakty towarzyszące zawarciu umowy, a dotyczące samego konsumenta, takie jak posiadane wyższe wykształcenie z dziedziny objętej przedmiotem umowy, doświadczenie w sprzedaży takich samych produktów konsumentom, współpraca z pozwanym przedsiębiorcą w zakresie oferowania konsumentom takiego samego rodzaju umów, dostęp do informacji i narzędzi posiadanych przez przedsiębiorcę przy oferowaniu produktów konsumentom czy też fakty dotyczące konsumenta istniejące w chwili zawarcia umowy nie stanowią okoliczności, które Sąd powinien brać pod uwagę na gruncie art. 385² k.c., a oceny postanowień umownych w ramach kontroli indywidualnej dokonuje się wyłącznie w oparciu o ukształtowany w orzecznictwie i piśmiennictwie zespół cech konsumenta wynikający z przyjętego modelu przeciętnego konsumenta?” Uzasadnieniem wniosku miała być również „potrzeba wykładni art. 385¹ § 2 k.c. wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów w zakresie oceny skutków wystąpienia w umowie niedozwolonych

postanowień umowy, w szczególności w zakresie dalszego utrzymania umowy w mocy i możliwości jej wykonywania przez strony w przypadku bezskuteczności niedozwolonych postanowień umowy w stosunku do konsumenta, tj. czy umowa może być dalej wykonywana, w tym z uwzględnieniem krajowych przepisów dyspozytywnych, czy też niezwiązanie konsumenta niedozwolonymi postanowieniami może prowadzić do stwierdzenia nieważności całej umowy”.

W odpowiedzi na skargę powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania bądź o jej oddalenie, a ponadto o zasądzenie od pozwanego Banku kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Skarga kasacyjna nie w każdej zatem sprawie może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego

w rozwój prawa i jurysprudencji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia, wskazaniu przepisu, na tle którego ono powstało i przedstawieniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ. i z 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się jeszcze wykładni albo jego niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecnictwie sądów w odniesieniu do identycznych lub zbliżonych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ. i z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Podnoszone we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania kwestie prawne i wątpliwości interpretacyjne - dotyczące klauzul waloryzacyjnych i klauzul ryzyka walutowego, w kontekście przedkontraktowych obowiązków informacyjnych przedsiębiorcy w stosunku do konsumenta - zostały już wyjaśnione w orzecnictwie (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego w sprawach I CSK 2225/23, I CSK 2268/23, I CSK 2291/23 i I CSK 2334/23 oraz wyroki w sprawach II CSKP 957/23, II CSKP 1002/23, II CSKP 1956/22, II CSKP 2164/22 i II CSKP 2295/22). Nadmienić też należy, że równoznaczność treści spornego warunku

umownego do warunku wpisanego do rejestru klauzul niedozwolonych może być podstawą do unieważnienia umowy kredytowej (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 21 września 2023 r., C-139/22) i nawet okoliczność, że kredytobiorcą jest pracownik banku nie wpływa na konieczność poinformowania go o istotnych ryzykach związanych z umową (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 21 września 2023 r., C - 139/22).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., w zakresie zaś odsetek, opierając się na art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) oraz przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2324). Zasądzone koszty obejmują wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według stawki minimalnej (§ 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych – jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1935).

Już tylko na marginesie należy wskazać, że w zdaniach odrębnych do uzasadnień wyroków w sprawach II CSKP 377/22 i II CSKP 395/22 oraz w zdaniach odrębnych do wyroków w sprawach II CSKP 616/22, II CSKP 701/22 i II CSKP 1511/22, podjęto próby rozwiązania zagadnień prawnych związanych z klauzulami przeliczeniowymi i klauzulami walutowymi, w tym klauzulami ryzyka walutowego - przy uwzględnieniu orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej - na tle konkretnych stanów faktycznych w odniesieniu do problematyki nieważności umów kredytowych indeksowanych i denominowanych do waluty obcej, zawieranych z konsumentami. Jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych zaprezentowane tam koncepcje w ogóle nie przyjęły się.

(E.C.)

[ms]